

Experiences, Problems and Suggestions from The Perspective of Media Workers Working in The Field After the Earthquake: Earthquakes of February 6, 2023

Erhan Arslan ¹

¹ Mersin University, Faculty of Communication, Department of Journalism, 33100 Mersin, Türkiye

Keywords

Earthquake journalism, Crisis journalism, Journalist, Media

Highlights

- * The importance of media in times of disaster
- * Confirmation of crisis and news
- * Media workers and the earthquake

Aim

The vital value of journalism in times of crisis

Location

Kahramanmaraş centered earthquake zone

Methods

Evaluation of data obtained from semi-structured interviews with the MAXQDA program

Results

Earthquakes are times when the responsibilities of media workers, the difficulties they experience and the expectations from them reach their peak

Supporting Institutions

The author declared that this study has used no support data from other institutions

Financial Disclosure:

The author declared that this study has received no financial support

Peer-review

Externally peer-reviewed

Conflict of Interest:

The author has no conflicts of interest to declare

Manuscript

Research Article

Received: 27.08.2024

Revised: 06.03.2025

Accepted: 29.04.2025

Printed: 30.08.2025

DOI

10.46464/tdad.1539610

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International Non-Commercial License

Corresponding Author

Erhan Arslan

Email: erhanarslan@mersin.edu.tr

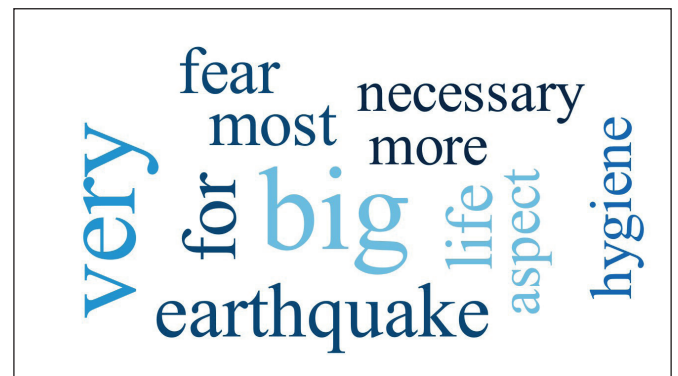

Figure
Word cloud visual according to the frequency values of words

How to cite:

Arslan E., 2025. Experiences, Problems and Suggestions from The Perspective of Media Workers Working in The Field After the Earthquake: Earthquakes of February 6, 2023, Turk Deprem Arastirma Dergisi 7(2), 152-164, DOI:10.46464/tdad.1539610.

Deprem Sonrasında Sahada Görev Yapan Medya Çalışanlarının Perspektifinden Deneyimler, Sorunlar ve Öneriler: 6 Şubat 2023 Depremleri

Erhan Arslan ¹

¹ Mersin Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü, 33100 Mersin, Türkiye

ÖZET

Deprem gibi kriz anları olaya ilişkin bilginin, sürece ilişkin gelişmelerin ve iletişimin en değerli olduğu zaman dilimleridir. Bu dönemler gazetecilerin de sorumluluklarının ve görevlerinin en üst düzeye çıktığı süreçlerdir. Çünkü deprem gibi krizlere ilişkin dönemler toplumun tüm kesimlerinin bilgiye en çok ihtiyaç duyduğu dönemlerdir. Gazeteciler böylesine büyük bir yıkımın tam merkezinden en sıcak haberleri izler kitleye iletebilmek için yoğun çaba sarf etmektedirler. Bu çalışmada, 6 Şubat 2023 depremlerinde sahada görev yapan medya çalışanlarının perspektifinden; habercilik deneyimlerine, yaşanan sorunlara ve benzer durumlarda yol haritası olabilecek önerilere yer vermek amaçlanmıştır. Bu amaç çerçevesinde söz konusu dönemde sahada aktif olarak yer almış 15 gazeteci ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Veriler MAXQDA programı kullanılarak kodlanmış, kategorize edilmiş ve yorumlanmıştır. Çalışmanın sonuçları uykusuzluk, panik atak ve yoğun stres gibi sorunların, deprem bölgesindeki medya çalışanlarını etkileyen başlıca zorluklar arasında yer aldığını ortaya koymuştur. Ayrıca, internet ve iletişim sorunları, hasarlı yapıların yıkılma tehlikesi ve artçı depremler haber üretim süreçlerinde karşılaşılan ana sorunlar olmuştur. Benzer afetlere ilişkin gazeteciler meslektaşlarına üç temel öneri sunmuştur. Bölge şartları dikkate alınarak hazırlık yapılmalı, psikolojik soğukkanlılık korunmalı ve can güvenliği birinci öncelik olmalıdır.

Anahtar Kelimeler

Deprem haberciliği, Kriz haberciliği, Gazeteci, Medya

Öne Çıkanlar

- * Afet dönemlerinde medyanın önemi
- * Kriz ve haberin teyit edilmesi
- * Medya çalışanları ve deprem

Makale

Araştırma Makalesi

Geliş: 27.08.2024

Düzeltilme: 06.03.2025

Kabul: 29.04.2025

Basım: 30.08.2025

DOI

10.46464/tdad.1539610

Sorumlu yazar

Erhan Arslan

E-posta:

erhanarslan@mersin.edu.tr

Experiences, Problems and Suggestions from The Perspective of Media Workers Working in The Field After the Earthquake: Earthquakes of February 6, 2023

Erhan Arslan ¹

¹ Mersin University, Faculty of Communication, Department of Journalism, 33100 Mersin, Türkiye

ABSTRACT

Crisis moments such as earthquakes are the times when information about the event, developments regarding the process and communication are most valuable. These are the periods when the responsibilities and duties of journalists are at their highest level. Because periods related to crises such as earthquakes are the periods when all segments of society need information the most. Journalists are working hard to convey the hottest news to the audience from the very center of such a great destruction. In this study, from the perspective of media workers working in the field during the February 6, 2023 earthquakes; It is aimed to include journalism experiences, problems encountered and suggestions that can be a road map in similar situations. For this purpose, semi-structured interviews were held with 15 journalists who were actively involved in the field during the said period. Data were coded, categorized and interpreted using the MAXQDA program. The results of the study revealed that insomnia, panic attacks and intense stress were among the main challenges affecting media workers in the earthquake zone. In addition, internet and communication problems, the danger of collapse of damaged structures and aftershocks were the main problems in news production processes. For similar disasters, journalists offered three main recommendations to their colleagues. Preparations should be made taking into account the conditions of the region, psychological composure should be maintained and safety of life should be the first priority.

Keywords

Earthquake journalism, Crisis journalism, Journalist, Media

Highlights

- * The importance of media in times of disaster
- * Confirmation of crisis and news
- * Media workers and the earthquake

Manuscript

Research Article

Received: 27.08.2024

Revised: 06.03.2025

Accepted: 29.04.2025

Printed: 30.08.2025

DOI

10.46464/tdad.1539610

Corresponding Author

Erhan Arslan

Email:

erhanarslan@mersin.edu.tr

1. GİRİŞ

Türkiye’de Kahramanmaraş merkezli 6 Şubat 2023 tarihli depremler ülkenin 11 kentinde büyük yıkıma yol açtı. Deprem Türkiye’de yüzyılın felaketi olarak adlandırıldı. Binlerce kişi hayatını kaybetti. Yaklaşık 2 milyon kişi bölgeden tahliye edilmek zorunda kaldı. 120 bin kilometrekarelik bir bölgede, 14 milyon insanın doğrudan etkilendiği depremler nedeniyle ülke genelinde 7 gün süreyle milli yas ilan edildi ve olağanüstü hâl kararı alındı (AFAD 2023, T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı 2023, TMMOB Mimarlar Odası 2023). Deprem, bölgedeki altyapı ve üstyapı hizmetlerinde ciddi çöküntülere neden oldu. Elektrik, su, doğalgaz gibi temel hizmetlerdeki kesintiler, insanların temel ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanmalarına yol açtı. Ayrıca, iş gücü piyasasındaki gerileme, özellikle sanayi üretiminde belirgin düşüşlere neden oldu (Boz 2025). Türkiye Cumhuriyeti tarihinin görmüş olduğu en şiddetli ve en fazla kaybın yaşandığı depremlerin yarattığı (Yanardağ ve diğ. 2025) bu kaotik ortamda enformasyona duyulan ihtiyaç ise en üst seviyede idi.

Kriz dönemleri hem yönetenler hem de vatandaşlar açısından medyanın ve dolayısıyla medya içeriklerinin en fazla önem ifade ettiği dönemler olarak nitelendirilir. Çünkü bu gibi dönemlerde yönetenler iletişim süreçlerini kontrol etmek ve içerikleri dizayn etmek çabası içerisine girerler. Amaç krizi ve kamuoyunu kontrol altında tutmaktır. Bu tür durumlarda, her şeyin belirsizleştiği ortamlarda vatandaşlar bilgiye daha fazla ihtiyaç duyarlar. Pozisyonlarını belirlemek ve en doğru refleksi göstermek adına toplumun medya içeriklerine bağımlılığı önemli ölçüde artış gösterir. Bu bağlamda kriz dönemlerinde medya ve içerikleri toplumsal arenada hayati bir rol oynar.

Kriz dönemleri aslında medya için zorlu bir sınava da karşılık gelmektedir. Zor koşullarda etik ilkelere bağlı kalabilmek, doğru/hızlı bilgiyi izler kitleye sunmak, dezenformasyona geçit vermemek, nefret söylemini yaymamak, yoğun şiddet örüntüleri ile korku iklimi yaratmamak bu sınavdan başarılı bir şekilde çıkmayı sağlayabilecek ön koşullardır. Bu çalışma, deprem sonrasında sahada aktif olarak görev yapan gazetecilerin gözünden onların deneyimledikleri gazetecilik pratiklerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu ana eksen üzerinden hareketlenen çalışmanın birinci bölümünü kavramsal arka plan oluşturmaktadır. Kavramsal arka planda sırasıyla; Kriz Kavramı, Kriz Haberciliği, Deprem ve Türkiye’de 6 Şubat 2023 Depremleri ile Deprem Bölgesinde Gazeteci Olmak başlıkları ele alınmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünü oluşturan Yöntem’de, Çalışmanın Amacı, Önemi, Araştırma Deseni ve Örneklem yer almaktadır. Çalışmanın üçüncü bölümünü ise MAXQDA programı kullanılarak kodlanmış, kategorize edilmiş ve yorumlanmış bulgular oluşturmaktadır.

2. KAVRAMSAL ARKA PLAN

Bu çalışmanın kavramsal arka planını; kriz kavramı ve kriz haberciliği, krizdeki temel aktörler, deprem ve Türkiye’de 6 Şubat 2023 Depremleri ile deprem bölgesinde gazeteci olmak başlıkları oluşturmaktadır.

2.1) Kriz Kavramı ve Kriz Haberciliği

“Kriz” kavramı, beklenmedik ve ani şekilde gerçekleşen, toplumların gündelik işleyişini sekteye uğratan; salgın, saldırı, savaş, terör, doğa kaynaklı afet, kaza, ekonomik buhran gibi önemli kitlesel olay ve olguları ifade etmektedir.

Bu durumların yaşandığı dönemler habercilik faaliyetleri bağlamında değerlendirildiğinde ise kriz temasının işlendiği her türden haber, kriz haberciliğinin kapsamında yer almakta ve bireylerin bilgilendirilmesinde önemli rol oynamaktadır (Çaplı ve Taş 2009, Yaşa ve Maden 2021).

Farklı coğrafyalarda, 208 ülkede yaşayan insanlar değişik türden afetler ile yüz yüze kalmaktadır. Kriz anları olağandışı durumların yaşandığı süreçlerdir. Normal düzen bozularak günlük pratikler sekteye uğramaktadır. Böylesine dönemlerde devletin içindeki tüm örgütsel yapılar, sivil toplum örgütleri ve şirketler bu dönemin minimum zararlar atlatılması için çalışmaktadır. Krizden normalleşmeye/yeni normal olarak adlandırılan sürece ulaşıncaya kadar geçen süreç ise olağanüstü dönem şeklinde nitelendirilmektedir (Dizdarlar 2022). Bu süreçte ise 3 temel aktör ön plana çıkmaktadır: Devlet, izler kitle ve medya.

2.1.1) Krizdeki 3 Temel Aktör: Devlet, İzler Kitle ve Medya

Devlet

Bir örgüt olarak devlet, toplumların neredeyse tüm etkinliklerini yönlendirir. Devlet toplumsal yapıdaki tüm örgütlerin üstünde yer alır. Onları etkileyen bir üst örgüttür. Demokrasilerde, devlet örgütünün yönetimi halkın temsilcileri arasından seçilen hükümetler ve onların yönetip yönlendirdiği kurum ve kuruluşlar aracılığıyla yürütülür. Seçilen bu yöneticilerin yönetsel becerilerinin düzeyi devlet örgütünün işleyişini etkiler. Bu durum özellikle kriz anlarında kendini daha çok hissettirir. Deprem gibi bir felaket etki açısından bir kriz durumu olma niteliğindedir. Depremi önceden bilmek en azından günümüz koşullarında olanaksız ise de neredeyse topraklarının tamamı deprem bölgesinde olan ve tarihinde depremin acı izlerini taşıyan bir ülkenin devlet örgütünün felaketin sonrasına hazır olması gerektiği kabul edilmelidir (Demirtaş 2000).

Kriz zamanlarında toplumda sağduyunun yerleşmesini sağlamak, krizi doğru yönetmek ve hızlı bir şekilde çözmek için devlet kurumlarının medya ile iş birliği yapması önemlidir. Medya aracılığıyla kamuoyuna doğru bilginin iletilmesi ve krizden çıkış refleksinin gösterilmesi hayati önem taşır. Tam tersi durumda medyada dolaşan eksik/yanlış bilgi, mevcut krizden başka bir krizin ortaya çıkmasına neden olabilir (Sancı 2023).

İzler Kitle

Krizlerin yarattığı temel ortam belirsizliktir. Bu belirsizlik ortamı ise izler kitleyi strese sokan ve kaygılandıran başlıca faktördür. İzler kitlenin yeterli bilgiye sahip olmaması durumu bireyin kontrolünü kaybetme hissini de beraberinde getirmektedir. Bu durumun panzehri ise belirsizliği ortadan kaldıracak enformasyondur. Krizi oluşturan olaylara ilişkin elde ettiğimiz enformasyon arttıkça belirsizliğin verdiği huzursuzluk ve kaotik durum da belirli ölçüde azalma eğilimine girmektedir.

Kriz durumlarında haberciliğin toplumsal önemi hızla artmaktadır. Kamuoyu, böyle bir ortamda her malûmatı “hakikatin ifadesi” gibi algılayabilir/kabul edebilir. Dolayısıyla toplumun her kesiminin, krizin ilk dönemlerinde ulaştığı haber ve bilgileri eleştirel bir süzgeçten geçirip değerlendirmesini beklemek gerçekçi değildir. Kriz koşulları ve ortamı, söylentiler,

bazı izlenimler ve tanıklıklar, çarpıtma hedefli konuşmalarla “bilgi kirliliği”nin oluşmasına oldukça elverişlidir. Üstelik bu tarz bir bilgilenme, toplumsal infiale yol açabilecek bir süreç zemin hazırlayabilmektedir (Çaplı ve Taş 2009).

Medya

Medya kriz dönemlerinde üstlendiği rol ile hem devlet hem de izler kitle için önemli bir kavşak noktasında yer almaktadır. Medya krize ilişkin gelişmeleri oluşturduğu içeriklerle yakın/uzak çevreye hızlıca yaymak konusunda hızlı bir refleks gösterir. İzler kitle medya aracılığıyla bilgilenirken, yönetenler ise toplumsal dayanışmayı sağlamak, doğru bilgi akışı için kanallar oluşturmak ve kriz ile oluşan korku iklimini yatıştırmak amacıyla medyayı kullanır.

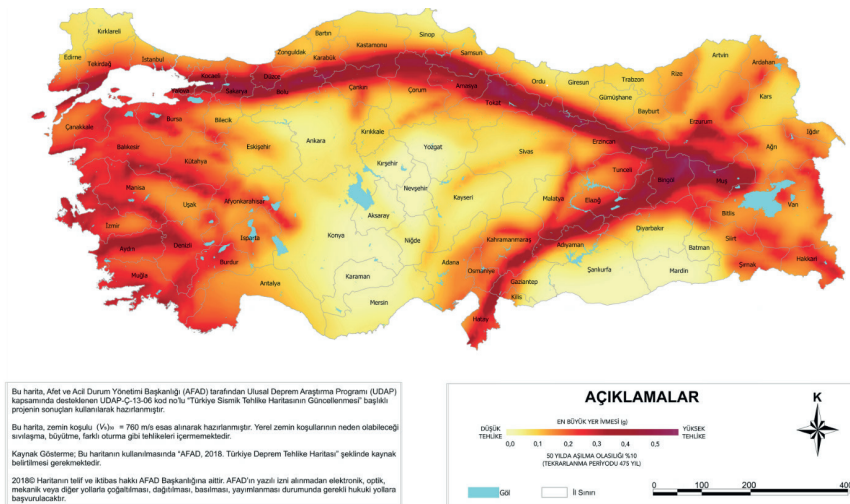
Medya doğa kaynaklı afetlerin öncesinde ve sonrasında, halkın doğa kaynaklı afetler hakkında bilgi sahibi olmasında resmi kurumlar ile vatandaşlar arasında köprü vazifesi görür. Medya bu dönemlerde; iletişimin sağlanmasında, afet kaynaklı kayıpların azaltılmasında, afet sonrası uyarıların/bilginin halka ulaştırılmasında ve yaşanan olayın doğru anlaşılmasında kilit rol oynamaktadır. Öte yandan medya bireylerin afetin şokunu atlatmasına ve dersler çıkartmasına da katkı sağlamaktadır (Toker 2016). Medya tarafından afetle ilgili üretilen bilgi, kitlelerin yaşananları nasıl anlamlandıracağı üzerinde belirleyici olmaktadır. Bireyler gerçek hayat deneyimi dışında kalan gelişmeler hakkındaki bilgileri büyük oranda medya aracılığıyla temin etmektedir. Bu nedenle medyaya çoğu zaman “kitleleri doğru ve objektif şekilde bilgilendirme” görevi atfedilmektedir (Göksun 2023). Medya hem vatandaşın hem de yöneticilerin krize ilişkin bilgilenmesini sağlayan bir merkezdir. Aslında krizin boyutlarına ve sürece göre medyanın üstlendiği rol de farklılaşmaktadır. Özellikle müdahalelere ilişkin süreçler medyanın en yoğun haber yaptığı dönemlerdir. Çünkü bu aşamada medyanın ilgisini çekebilecek dramatik olaylar daha fazladır. Azaltım/iyileştirme dönemleri ise medyanın sürece daha az yoğunlaştığı dönemlerdir. Kriz hakkında halkı ve karar vericileri haberdar etmek, harekete geçirmek noktasında medya en etkili araçlardan biridir. Bunun yanı sıra medyanın, krizin ve yaşanan süreçlerin bireylerin zihninde nasıl şekilleneceğini belirleme konusunda da önemli

rolü olduğunu söylemek olanaklıdır (Genç 2013). Bu nedenle, afetten etkilenen bireylere iletilen haberlerin içerikleri ve sunum biçimleri bireylerin yaşadıkları durumun hassasiyeti düşünülerek oluşturulmalıdır. Bu bağlamda, olay hakkında bilgi verirken ve olaydan etkilenen insanlar gündeme getirilirken medya önemli rollere sahiptir (Dizdarlar 2022).

Krize ilişkin dönemler sadece toplum için değil medya için de hassas dönemlerdir. Ancak kriz zamanlarında haber için pek çok malzeme bulunur. Görsel medya kriz dönemlerinde yayınlacakları her çarpıcı olayı ratinge, yazılı medya da tiraja çevirme olanağına sahiptir. Böyle dönemlerde krizi fırsata çevirmeyi amaçlayan ticari odaklı yayınlar etik ilkelere aykırı durumlar sergileyebilir (Demir ve Balcı 2019). Günümüzde “habercilik” farklı anlamlarda ve alanlarda kullanılan bir kavram haline gelmiştir. Haber kaynakları küresel boyutuyla oldukça farklılık arz etmektedir. Ülkemizde ve dünyada ortaya çıkan krizler toplumu büyük ölçeklerde etkilemektedir. Toplumdaki rutin akışı bozan, toplumsal yapıyı tehdit eden ve karmaşa yaratan krizler, haber değeri taşımaktadır. Kriz dönemlerinde ortaya çıkan olayların okuyuculara ve izleyicilere aktarılması, haberciliğin kamusal işlevleri arasında yer almaktadır. Ancak bu dönemlerde verilecek haberlerin doğru ve etik değerlere uygun bir çerçevede kitlelere iletilmesi gerekmektedir (Başaran 2020). Örneğin televizyon yayıncılığındaki en çok tartışılan etik sorunlardan biri trajik haberlere ilişkin olanlardır. Bazen trafik ve iş kazaları, doğa kaynaklı afetler, yangınlar, savaşlar ve toplumsal çatışmalar gibi olaylarda sunulan görüntüler etik bir sorun teşkil edebilmektedir. Bu tür olaylar, elbette haber değeri taşır ve haber yapılır ancak haberde şiddetin, kanlar içindeki insanların, cesetlerin, ağlayan, acı çeken yüzlerin gösterilmesi trajedinin sömürülmesi anlamına gelir. Bu nedenle, trajik olaylar haberleştirilirken görüntüler dikkatle kullanılmalı. Şiddet içeren görüntüler tekrar tekrar gösterilmemelidir. Şiddet içerikli görüntüler yerine asıl olaya odaklanılmalıdır (Uzun 2007).

2.2) Deprem ve Türkiye’de 6 Şubat 2023 Depremleri

Bugüne kadar birçok yıkıcı depremin yaşandığı bir bölgede yer alan Türkiye, aktif fayların etkisi altındadır. Söz konusu durumu Türkiye Deprem Tehlike Haritası (AFAD 2018) tüm açıklığıyla gözler önüne sermektedir (Şekil 1).

Şekil 1: Türkiye Deprem Tehlike Haritası (AFAD 2018)
Figure 1: Earthquake Hazard Map of Türkiye (AFAD 2018)

Türkiye'nin bulunduğu bu coğrafyada 1500'lü yıllardan günümüze kadar farklı dönemlerde 7 ve üzeri büyüklükte 23 deprem yaşanmıştır (Güder 2019). Türkiye depremsellik açısından oldukça aktif bir ülkedir. Avrasya-Arap-Afrika levhaları arasında yer alan Türkiye, Kuzey Anadolu Fay Sistemi,

Doğu Anadolu Fay Sistemi ve Batı Anadolu Genişleme Alanı ile deprem bölgesindedir (TÜRKSAM 2022). Türkiye'de yaşanan yakın tarihli 7 ve üzeri büyük depremler arasında 1999 Gölcük Depremi (Moment Büyüklüğü Mw 7.4), 1999 Düzce Depremi (Mw 7.2) ve 2011 Van Depremi (Mw 7.2) bulunmaktadır (SBB 2023) (Şekil 2, Şekil 3).

Şekil 2: Türkiye'de gerçekleşen büyük depremler (Özkaynak 2021)
Figure 2: Major earthquakes in Türkiye (Özkaynak 2021)

a)

b)

Şekil 3: 6 Şubat 2023 Depremleri'nden görüntüler a) Fidan (2023), b) Kalkan (2023)
Figure 3: Images from the February 6, 2023 Earthquakes a) Fidan (2023), b) Kalkan (2023)

Türkiye’de yaşanan büyük depremler listesine 06.02.2023 tarihinde Kahramanmaraş ili Pazarcık merkezli Mw 7.7 büyüklüğünde ve Elbistan Merkezli Mw 7.6 büyüklüğünde meydana gelen iki deprem daha eklendi. Türkiye’de kayıtlara göre söz konusu depremlerin ardından 16 bin 976 artçı depremin meydana geldiği ifade edilmektedir. Hatay, Kahramanmaraş, Gaziantep, Adıyaman, Şanlıurfa, Diyarbakır, Adana, Osmaniye, Kilis, Malatya ve Elâzığ illerinde 50 binin üzerinde vatandaş hayatını kaybetti, 100 binden fazla kişi yaralandı. Bölgeden tahliye edilerek gidilen kentlerde ilgili makamlara başvurarak kayıt yaptıran toplam kişi sayısı yaklaşık 2 milyon’dur (AFAD 2023, T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı 2025, Hürriyet 2025). Depremler sonrasında bölgede “iletişim” en önemli olgu olarak ön plana çıktı. Bölgeden hızlı ama doğru bilgi almak krizin tüm paydaşları için hayati değer kazandı. Bu süreçte medya ve haber üretim sürecinin sahadaki aktörleri yani gazeteciler enformasyonun sağlanmasında en kritik rolü oynadılar.

2.3) Deprem Bölgesinde Gazeteci Olmak

İnsanoğlunun bulunduğu her yerde krizler ve kriz haberciliği vardır. Kriz haberciliğinin yapıldığı her alanda bazı sorunlar da ortaya çıkmaktadır. Oldukça hassas dönemler olan kriz dönemlerinde yapılan haberlerde haberciliğin temel ilkeleri göz önünde bulundurulmalıdır. Mesleki ve etik değerlere sıkı sıkıya bağlı kalınmalıdır. Aksi durumlarda sadece habercilik bağlamında bir uygunsuzluk değil insani boyutta da yanlış sonuçlar ortaya çıkabilmektedir. Özellikle kriz zamanlarında üretilen içeriklerin ticari bir meta olarak görülmemesi, toplum yararının ön planda tutulması gerekmektedir (Başaran 2020). Medya yapılanmasında muhabir, içerik ve çalışma koşulları üzerinde pek az denetime sahip olmasına rağmen çoğu kez etik tartışmalarının merkezine yerleştirilir. Yapılanmanın en üst noktalarında bulunan karar vericiler ve medya sahipleri ise çelişkili bir biçimde bu tartışmaların dışında tutulmaktadır (Çaplı ve Taş 2009). Sonuçta kriz dönemlerindeki haber üretim süreçlerinde en büyük yük etik anlamda da -son derece zor şartlar altında görevlerini yerine getirmeye çalışan- sahadaki gazetecilerin üstünde kalmaktadır.

Gazetecilerin etik sorumluluklarının yanı sıra kriz dönemlerinde psikolojik durumları oldukça hassas bir durumdur. Kriz dönemlerinde sahada olan gazeteciler kriz haberciliğinin birincil kaynağı olma özelliğini taşımaktadırlar. Çünkü bu gibi dönemlerde en hızlı ve doğru bilgi krizin yaşandığı bölgededir. Birçok medya kuruluşu canlı yayınlarla muhabirlerine bağlanarak krize ilişkin en taze ve çarpıcı bilgileri izler kitleye aktarmaya çalışır. Kriz dönemlerinde de medya çalışanları toplumların bilgilendirilmesinde kritik bir rol üstlenmektedirler. Habercilerin bu süreçte yaşanan olaylardan etkilenme düzeyi üretilen medya içeriklerini de etkileyebilmektedir. Medya çalışanları kriz dönemlerinde soğukkanlı kalarak, şahit oldukları olayları doğruluk prensibi içerisinde izler kitleye aktarmalıdır. Kriz dönemleri manipüle edilmiş bilginin en çok ortaya çıktığı dönemlerdir. Bu açıdan medya çalışanları tarafsızlıklarını koruyarak olayları kamuoyu ile paylaşmalıdır (Başaran 2020). Manipülasyona karşı koymak ve edindiği bilgiyi farklı kaynaklardan teyit etmek, medya çalışanının kriz dönemlerinde sahada özellikle dikkat etmesi gereken noktalar arasında yer almaktadır.

Konuya olay yerinde çalışan gazeteciler açısından baktığımızda, onların da kimi zaman insan yaşamını tehdit eden durumlarda ciddi fiziksel hasar veya zihinsel sarsıntıyla karşı karşıya kalabildiğini belirtmek gerekir. Bu durum haber ideolojisinin ana unsuru olan objektifliğin, mesleğin pratik koşulları içinde kimi zaman en alt düzeyde bile geçerlik arz edemeyeceğini de göstermektedir. Poynter Enstitüsünden Bob Steele bir yazısında, travma kurbanları üzerine çalışan psikolog Martin Cohen’in, gazetecilerin de çoğu kez işleri gereği travmatik strese maruz kaldıklarını belirttiğine dikkat çekmiştir. Cohen, özellikle haber editörlerinin ve müdürlerinin, trajediler karşısında muhabir ve kameramanların son derece zor koşullar altında çalıştıklarının bilincinde olmalarını önermiştir. Cohen’e göre, gazeteciler, yaptıkları işin doğası gereği ikincil derece potansiyel kurban durumuna düşebilmekte ve trajik olayları haber yaptıktan sonra, bir nevi “travma sonrası stres sendromu”na (post-traumatic-stress-syndrome) maruz kalabilmektedir (akt. Çaplı ve Taş 2009).

Kriz dönemlerinde habercilerin daha hızlı haber verme refleksi, bazen güçlü bir baskıya dönüşmektedir. Bu gibi durumlarda haberci kendisini “hızlı haber vermek” ile “doğru haber vermek” arasındaki bir ikilemde bulmaktadır (Çaplı ve Taş 2009). Bu ikilemler ise uzun sürece yayılmış kriz dönemlerinde sahada görev yapan gazetecilerde psikolojik bazı sorunların doğmasına neden olabilecek niteliktedir. Söz konusu bu çalışmada da deprem sonrasında sahada görev yapan gazetecilerin penceresinden yaşanan sorunlar tespit edilmeye çalışılmıştır.

3. YÖNTEM

Bu çalışma, Türkiye’de 06.02.2023 tarihinde Kahramanmaraş ili Pazarcık merkezli (Mw 7.7) ve Elbistan Merkezli (Mw 7.6) iki depremin sonrasında; sahada görev yapan medya çalışanlarının perspektifinden deneyimleri, yaşanan sorunları ve önerileri tespit etmeyi amaçlamaktadır. Bu amaç çerçevesinde medya profesyonellerinin yaşadığı fiziksel ve psikolojik zorlukları, koşulların yarattığı dilemmaları, üretilen içeriklerin karar vericiler üzerindeki etkilerini ve etik konusundaki öz eleştirileri anlamak çalışmanın temel problemini oluşturmaktadır. Söz konusu amaç ve problem çerçevesinde ise temelde şu sorulara yanıt aranmaktadır:

- Medya çalışanlarının deprem bölgesinde yaşadığı fiziksel sorunlar nelerdir?
- Deprem bölgesinde yaşananların medya çalışanları üzerinde ortaya çıkarttığı psikolojik sorunlar nelerdir?
- Medya çalışanının sahada yaşadığı en büyük korku neydi?
- Sahada hâkim olan duygu/duygular nelerdir?
- Teknik ekipman konusunda yaşanan sıkıntılar nelerdir?
- Kadın gazeteciler ağırlıklı olarak hangi sorunları yaşadılar?
- Deprem bölgesinden döndükten sonra sosyal ilişkilerde sorunlar yaşandı mı?
- Sahadan iletilen haberler krizi yöneten karar vericileri etkiledi mi?
- Haber içeriklerinde ve paylaşımlarda bazı etik ihlaller yapıldı mı?

Çalışmanın önemini ortaya koyan başlıca unsur, kriz dönemlerinde gerçekleştirilen haberciliğin her yönüyle çok hayati değer taşımasından kaynaklanmaktadır. Bu alanda bugüne kadar gerçekleştirilen çalışmaların önemli bir bölümü

kriz dönemlerindeki haber içeriklerine odaklanmaktadır. Bu çalışma ise haber üretim sürecinin temel aktörü olan medya çalışanlarını merkeze koymaktadır. Onların penceresinden ve ilk elden kriz haberciliğini tüm yönleriyle sorgulamaktadır.

Bir haber ajansı muhabirinin (MÇ11) yarı yapılandırılmış görüşmelerdeki sözleri aslında bu çalışmanın önemini ortaya koymak açısından da son derece derin anlamlar taşımaktadır: “Benzer doğal afetlerle karşılaşmamak dileğiyle, olası bir durumda ise böylesi büyük bir afeti deneyimlemiş bir gazeteciyle kesinlikle sohbet etmeleri, görüşmeleri ve ihtiyaç noktasındaki tüm detayları ondan öğrenmeleri, aklına gelebilecek her sorunun cevabını araması gerekir. En önemli şeyse; felakete yakalandığında değil, şimdiden doğal afeti yaşamış bölgelerde sahada görev yapan gazetecilerle iletişime geçilmeli, hazırlıklı olunmalı çünkü coğrafya gerçekten kader”.

Bu çalışma sektörde faaliyet gösteren bir medya kuruluşunun bünyesinde “aktif olarak” çalışan ve deprem sonrasında “sahada gazetecilik yapan” medya çalışanları ile sınırlandırılmıştır. Çalışmanın örneklemini ulusal/yerel medya kuruluşlarında ve haber ajanslarında görev yapan medya çalışanları oluşturmaktadır. Medya çalışanlarının deprem sonrasında sahada deneyimledikleri haber üretim süreçlerini anlamak ve analiz etmek için bu araştırma, yarı yapılandırılmış soru formu ile gerçekleştirilmiştir. Farklı medya kuruluşlarında görev yapan gazeteciler ile tamamen “gönüllülük” esasına dayanan ve “gizlilik ilkesinin” benimsendiği görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Örneklem içerisindeki medya çalışanları ile görüşmelere ilişkin veriler yüz yüze/online/e-posta yoluyla alınmıştır. Araştırmada sağlıklı veri elde edebilmek ve evreni sınırlandırmak için bu noktada, amaçlı örneklem tercih edilmiştir. Bu çerçevede medya kuruluşlarının ulusal ve yerel mecralarında çalışan haberciler amaçlı örnekleme ile belirlenmiştir.

Çalışmanın bilimsel etik ve normları taşıyıp taşımadığına ilişkin 24.04.2024 tarihinde Mersin Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu’na başvuru yapılmıştır. Yapılan başvuru neticesinde 08.05.2024 tarihli 129 sayılı geri bildirimle çalışmanın bilimsel ve etik açıdan olumlu olduğu görülmüştür. Araştırmanın gerçekleşmesi için gerekli olan izinlerin alınmasının sonrasında veri toplama sürecine geçilmiştir. Veri toplama sürecinde toplam 15 kişiyle görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşme yapılan her medya çalışanı (MÇ) harfi ile kodlanarak, görüşme sırasına göre bir rakamla eşleştirilmiştir. Görüşmelerden elde edilen veriler; araştırmanın amacı, temel problemi ve yanıt aradığı soruları

çerçevesinde MAXQDA programı ile kodlanarak, kategorize edilmiş ve yorumlanmıştır.

MAXQDA programı, nitel araştırmaların dezavantajlarını minimize etmek amacıyla araştırmacılar tarafından kullanılmaktadır. Araştırmacının önyargısını en aza indirerek verileri daha objektif bir şekilde yorumlamayı sağlamaktadır. Program aynı zamanda verilerin görselleştirilmesini sağlayarak analiz sürecini kolaylaştırmaktadır. MAXQDA programı, sosyal bilimlerde başta olmak üzere pek çok farklı disiplin içerisinde kullanılmaya elverişli bir yazılımdır. Nitel araştırmalar içerisinde, oldukça çeşitli veri toplama tekniklerinin analizine imkân sağlayabilmektedir (Gülcan 2025). Sağladığı pek çok avantaj sebebiyle, kullanımı her geçen gün daha da yaygınlaşan program bu çalışmada görüşmelerin sentezlenmesine aracılık etmiştir. Böylelikle, farklı katılımcıların ifadeleri ve deneyimleri daha etkili bir şekilde birleştirilip, analiz edilebilir hale gelmiştir. Bu süreç, elde edilen verilerin daha anlamlı ve sistematik bir şekilde yorumlanmasını sağlamış, ayrıca araştırma sürecinin genel verimliliğini artırmıştır.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bulguları iki başlık altında değerlendirilmiştir: demografik-nicel bulgular ve nitel bulgular. Demografik bulgular kapsamında medya çalışanının yaşı, cinsiyeti ve medya kuruluşundaki görevi gibi unsurlar yer alınmaktadır. Nitel bulgularda ise görüşmelerde ortaya çıkan, deprem sonrasında sahada görev yapan medya çalışanlarının perspektifinden deneyimler, sorunlar ve öneriler işlenmiştir.

4.1) Demografik ve Nicel Bulgular

Araştırma kapsamında, 12’si erkek ve 3’ü kadın olmak üzere toplam 15 medya çalışanı ile görüşülmüştür. Katılımcıların en genci 18, en yaş almış ise 44 yaşındadır. Görüşme yapılan medya çalışanlarından 9’u yerel, 6’sı ise ulusal medyada çalışmaktadır. Katılımcılardan 6’sı yerel internet gazetesinde, 5’i ulusal haber ajansında, 3’ü yerel TV’de ve biri de ulusal bir TV kanalında görev yapmaktadır. Medyadaki görev unvanı dağılımında ise katılımcıların 9’u muhabir, 3’ü editör, 2’si kameraman ve biri de haber müdürü pozisyonundadır. Medya çalışanları; Hatay, Kahramanmaraş, Şanlıurfa, Gaziantep, Adıyaman, Malatya, Adana, Kilis ve Osmaniye illerinde görev yaptıklarını belirtmişlerdir. Yapılan görüşmelerde özellikle ulusal haber ajanslarında görev yapan gazetecilerin deprem bölgesinde çok uzun süre kaldıkları ve bölgeden haber geçtikleri dikkati çekmektedir. Örneğin MÇ11 55 gün, MÇ10 40 gün sahada zor koşullarda görevlerini icra etmişlerdir (Tablo 1).

Tablo 1: Demografik ve Nicel Veriler
Table 1: Demographic and Quantitative Data

Kod	Yaş	Cinsiyet	Unvan	Medya Kuruluşu	Görev Yapılan Şehirler	Deprem bölgesinden haber yapma (Gün)
MÇ1	26	Erkek	Kameraman	Ulusal TV	Kahramanmaraş Şanlıurfa Gaziantep Adıyaman Malatya	12
MÇ2	34	Erkek	Haber Müdürü	Yerel TV	Şanlıurfa Adıyaman	10
MÇ3	23	Erkek	Kameraman	Yerel TV	Şanlıurfa	Devam ediyor
MÇ4	21	Kadın	Muhabir	Yerel TV	Şanlıurfa	12
MÇ5	44	Erkek	Muhabir	Ulusal Haber Ajansı	Adana Kahramanmaraş Hatay	3
MÇ6	44	Erkek	Editör	Yerel Internet Gazetesi	Şanlıurfa	Devam ediyor
MÇ7	31	Erkek	Muhabir	Ulusal Haber Ajansı	Şanlıurfa Kahramanmaraş Adıyaman Gaziantep Kilis	21
MÇ8	33	Erkek	Muhabir	Ulusal Haber Ajansı	Adana Hatay Kahramanmaraş	22
MÇ9	26	Kadın	Editör	Yerel Internet Gazetesi	Adıyaman	2
MÇ10	34	Erkek	Muhabir	Ulusal Haber Ajansı	Hatay Adana Osmaniye	40
MÇ11	30	Erkek	Muhabir	Ulusal Haber Ajansı	Hatay Adana Osmaniye	55
MÇ12	26	Erkek	Muhabir	Yerel Internet Gazetesi	Şanlıurfa	3
MÇ13	23	Kadın	Muhabir	Yerel Internet Gazetesi	Şanlıurfa	Devam ediyor
MÇ14	18	Erkek	Muhabir	Yerel Internet Gazetesi	Adıyaman	7
MÇ15	25	Erkek	Editör	Yerel Internet Gazetesi	Şanlıurfa	2

4.2) Nitel Bulgular

Çalışmanın nitel bulguları; görüşmelerden elde edilen verilerin MAXQDA programı kullanılarak kodlanması, kategorize edilmesi ve yorumlanması ile elde edilmiştir.

4.2.1) En sık tekrarlanan kelimeler

Bir, bu, de, da, ve kelimeleri hariç tutularak, 15 minimum sıklık referans aralığı belirlenerek taratılmıştır. Bu şartlar altında Şekil 4'deki kelime bulutu ortaya çıkmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmelerde en çok tekrar edilen kelimelerin çok (f=29), büyük (f=27), için (f=25), deprem (f=21), korku (f=29) kelimeleri olduğu belirlenmiştir. En çok tekrar edilen kelimeler içerisinde “çok” ve “büyük” kelimeleri tek başlarına özel anlamlar içermemektedir. Fakat sık tekrar edilen “çok” kelimesi beraber kullanıldığı “soğuk”, “etkili”, “sıkıntılı”, “tedirgin”, “şiddetli” gibi kelimelerin vurgusunu arttırmaktadır. “Büyük” kelimesinin sık tekrar edilmesinin sebebi ise bu kelimenin “problem”, “felaket”, “çaresizlik”, “şok”, “endişe” gibi kelimelerle kullanılmasıdır.

Şekil 4: Kelimelerin frekans değerlerine göre kelime bulutu görseli
Figure 4: Word cloud visual according to the frequency values of words

4.2.2) Deprem bölgesinde yaşanan ilk şok

Deprem bölgesinde görev yapan medya çalışanlarının bölgede yaşadıkları ilk şokun ağır bir biçimde ortaya çıkan yıkımın büyüklüğü olduğu dile getirilmektedir. Bölgeyi deprem öncesinde tanıyan katılımcılar için bu durum ayrı bir travma yaratmıştır. Katılımcı MÇ9, şunları dile getirmektedir: “Daha önce gidip gezdiğim yerlerin yerle bir olması ve oradaki insanların o halde olması tüm binaların üst üste yıkılması ve adım dahi atılacak yerin kalmaması en büyük şoktu benim için.” Büyük yıkımın vermiş olduğu duygusal sarsıntının ardından bölgede görev yapan gazetecileri etkileyen bir diğer güçlü faktör ise yıkım sonrası depremzedelerin içinde oldukları korku, panik havası ve kurtarma çalışmaları sırasında duyulan yardım çılgınlıklarının yanında yaşanan çaresizlik olmuştur. Katılımcı MÇ11, içinde bulunduğu durumu şu şekilde ifade ediyor: “Hayatım boyunca görmeyip, hayal etmediğim bir sahneyle karşılaşmışım Hatay’da merkeze giriş yaptığımızda. İnsanlar sağa sola koşuşturuyor, enkaz alanlarından gökyüzüne toz bulutu dağılıyor, sürekli ambulans sirenleri duyuluyor, trafik kargaşası, yardım çılgınlıkları, çaresiz bakışlar, eli, yüzü, gözü, vücudunun tamamını tozlarla kaplı enkazdan çıkmış ve her şeyini ortaya koyarak yağmurun altında enkaz alanlarına koşmaya çalışanlar vardı. Acı ve çaresizliğin dile geldiği bir andı. Bölgeye gittiğimi öğrendiğinde durumumu sormak için beni arayan, hatta depremden çok sonra bile sohbet ettiğim insanlara söylediğim tek şey vardı: ‘izlediğin en kötü film sahnesinden daha kötü!’” Bu ifade, yaşanan depremin ve bölgedeki koşulların, bir medya çalışanı için duygusal ve psikolojik açıdan ne kadar yıkıcı olduğunu vurgulamaktadır. Depremin ardından yaşananlar, sinema dünyasında karşılaşılan en korkunç sahnelerden bile daha kötü bir gerçekliği yansıtmaktadır.

4.2.3) Deprem bölgesinde en çok yaşanan fiziksel sorun

Bölgede görev yapan gazetecilerin yaşadığı fiziksel sorunlar katılımcılara sorulduğunda yaşanan en belirgin fiziksel sorun olarak uykusuzluk dile getirilirken buna bağlı olarak yaşanan yorgunluk dikkat çekmektedir. Katılımcı MÇ3’ün: “Uykusuzluk ve uykusuzluğun yarattığı fiziksel sorunlar en çok yaşadığım sorundu.” ifadesi yaşadığı durumu özetlemektedir. Ayrıca bölgede nefes almada yaşanan zorluk da yaşanan başka bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin MÇ9 durumla ilgili soruya yanıtından bir kesitte: “Nefes almada zorluk yaşadım moloz yığınları ve tozdan dolayı.” şeklinde dile getirmektedir. Bazı mide rahatsızlıklarından bahseden katılımcılar olduğu gibi kayda değer bir sorun yaşamadığını dile getirenler de olmuştur.

4.2.4) Deprem bölgesinde yaşananların ortaya çıkarttığı psikolojik sorunlar

Bu soruya verilen cevaplar altında oluşan sınıflandırmalar (sıklıktan seyreğe) şöyledir:

- Korku, panik atak ve stres
- Asabiyet
- Kaygı, endişe
- Duygu değişiklikleri
- Psikolojik sorun yaşamadığını dile getirenler

MÇ15 “Aniden sinirlenme sık yaşadığım bir durum oldu. Ayrıca duygusal olarak kendimi boşlukta hissetmeye başladım.

Birçok şey anlamsız geliyor artık.” Sözleriyle ortaya çıkan psikolojik travmaları bir anlamda özetlemektedir. Öte yandan bir diğer katılımcı (MÇ11) yanıtının kesitinde ise mesleğin zamanla oluşturduğu bir duygusal hissizlik durumunun altı çizilmektedir: “Ajans muhabiri olmak zordur. Yaşamınız her anında kaotik olaylar karşılıyor ve zamanla duygularınızı hissetmiyorsunuz. Bazen depremde hayatını kaybeden ve aynı kurumda görev yaptığım arkadaşımız aklıma geliyor. Bunun dışında henüz şu an baş vermiş bir sorun yok çünkü mesleğimiz zaten acı dolu hikâyelere şahitlik etmek.” Bu söylem, ajans muhabirliğinin zorlu ve duygusal açıdan yoğun bir meslek olduğunu, sürekli kaotik olaylarla yüzleşen bir profesyonelin, zamanla duygusal anlamda uzaklaştığını ve mesleğin doğası gereği acı verici olaylara şahitlik ettiğini açıklıkla vurgulamaktadır.

4.2.5) Deprem bölgesinde haber yapılırken yaşanan sorunlar ve korkular

Medya çalışanlarının deprem bölgesindeki haber üretim süreçlerinde yaşadıkları sorunlar ve korkular sıklıktan seyreğe şu şekilde sıralanmaktadır:

- İletişim sorunu (internet, telefon)
- Hasarlı yapıların yıkılma tehlikesi ve artçı deprem endişesi
- Enerji sorunu (kesilen elektrik, şarj vb.)
- Deprem bölgesindeki hassas içeriklerin üretim aşaması (Cesetlerin çekimi vb.)
- Barınma ve temel ihtiyaçlar (soğuk hava, açlık-susuzluk, hijyen)
- Depremzedelerin basın emekçilerine karşı tepkileri

MÇ1 hasarlı binaların yarattığı risklere dikkat çekerek şu sorunlara değinmektedir: “Hava çok soğuktu, internet sıkıntısı, cihazların şarjı için elektrik sıkıntısını söyleyebilirim. En çok korkutan, hasarlı binaların üstümüze yıkılma riskiydi.” Bir diğer medya çalışanı MÇ6 ise yaşanan sorunları ve korkuları özetlemektedir: “Yeniden bir deprem olacaktı korkusunu uzun süre üzerinizden atamıyorsunuz. Sadece kendinizi değil ailenizi ve sevdiklerinizi de düşünmek zorunda kalıyorsunuz. Barınma, beslenme ve hayatta kalma en büyük endişeniz haline geliyor deprem zamanında. Eve gidememek, çalıştığınız ofise gidememek, elektrik, internet, bilgisayara, fotoğraf makinesine ulaşamamak büyük sorunlardı diyebilirim.” Yaşananların en yakın tanıklarından olan bir haber kameramanı (MÇ3) ise “Bir kameraman olarak cesetlerin çekimi, ölenleri çekmek, çaresiz ağlayan insanları görmek yaşadığım en büyük sorunlardı. Bu konularda psikolojik olarak sorunlar yaşadığımı söyleyebilirim.” sözleriyle deprem döneminde medya çalışanlarının psikolojik olarak ne kadar zorlu şartlarda çalıştıklarını gözler önüne sermektedir.

4.2.6) Deprem bölgesinde fiziksel güvenlik için alınan önlemler

Bu soruya verilen cevaplar altında oluşan sınıflandırmalar sıklık derecesine göre şöyledir:

- Fiziksel güvenliğim için herhangi bir önlem almadım. (MÇ1, MÇ3, MÇ4, MÇ8, MÇ11, MÇ12, MÇ13, MÇ14)
- Bireysel önlemler (otomobil veya sağlam olduğu düşünülen kamu yapılarında barınma, riskli yapılardan uzak durma)
- Kurumsal önlem (MÇ10’nun ifadesi: “Çalıştığım kurum gereken güvenlik önlemlerini sağladı.”)

4.2.7) Deprem bölgesinde hijyen sorunu ve ihtiyaç duyulan sağlık/hijyen ekipmanları

Görüşme yapılan medya çalışanları sırasıyla; “lavabo-tuvalet”, “hijyen malzemeleri eksikliği” ve “kullanım suyu yetersizliği”ni bu konudaki sorunlar olarak ortaya koymuşlardır. MÇ1 hijyene ilişkin sorunu şu ifadelerle dile getirmektedir: “En büyük sorunlardan biriydi hijyen problemi, lavabo ve suyun olmaması en büyük dezavantaj olarak karşımıza çıktı.”. MÇ1’in açıklaması, bu koşulların hem günlük yaşamı hem de çalışanların verimli bir şekilde işlerini yapabilmesini ciddi şekilde zorlaştırdığını göstermektedir.

4.2.8) Deprem bölgesinde en çok ihtiyaç olan teknik ekipmanlar

Medya çalışanlarının önemli bir bölümü (MÇ9, MÇ10, MÇ11, MÇ13 ve MÇ14) herhangi bir ekipmanın eksikliği hissetmediklerini belirtmişlerdir. Diğer katılımcıların verdikleri cevaplar ile oluşan ekipman listesi ise şunları içermektedir:

- Enerji depolama araçları (taşınabilir batarya (powerbank), akü vb.)
- Bilgisayar, aydınlatma ve görüntüleme araçları
- Kışlık kıyafet
- İlk yardım çantası

MÇ7’nin görüşmelerde verdiği “Işık, taşınabilir batarya (powerbank), uyuyacak yer, elektrik ile şarj edilen ekipmanları kullanamamak, uydu telefonu ve interneti, işlevsel bir ilk yardım çantası, kışlık kalın kıyafetler.” cevabı sahada ihtiyaç duyulan birçok ekipmanı ifade etmektedir.

4.2.9) Deprem bölgesinde iletişim kanallarını sorunsuz kullanabilme

Deprem bölgesinde iletişim açısından ilk günler daha yoğun olmak üzere büyük problemler yaşandığı bir gerçektir. Bu durumu ulusal haber ajansı çalışanı MÇ11 şöyle ifade etmektedir: “Deprem bölgesinde iletişim kanalları çok büyük sorunları da beraberinde getirmişti. Bizler de özellikle ilk 2-3 gün bu anlamda büyük zorluklar yaşadık.”. MÇ8 ise yapılan görüşmelerde sorunu ve ürettikleri çözümü şu şekilde dile getirmektedir: “Hatay merkezde birkaç gün boyunca ne internet vardı ne de telefon çekiyordu. Haberleri çekip şehrin dışına çıkıp haberi merkeze geçip, geliyorduk.”. Deprem bölgesindeki iletişim sorunları, özellikle ilk günlerde haber üretimini büyük ölçüde engellemiştir. MÇ11 ve MÇ8’in ifadeleri, hem iletişim altyapısındaki kesintilerin haber akışını zorlaştırdığını hem de gazetecilerin bu zorluklara karşı yaratıcı çözümler bulmak zorunda kaldıklarını göstermektedir.

4.2.10) Bölgede yaşanan artçı depremlerin medya çalışanlarında yarattığı hisler

Medya çalışanlarının çoğunluğu artçı depremlerin; korku, panik, stres, endişe ve ürperti yarattığını ifade etmişlerdir. MÇ10 “Ürperti hissettirdi. Bölgeden döndükten sonra bir süre yüksek katlı binalara giremedim.” ve MÇ8 ise “İkinci büyük 7.6 depremde bölgedeydik ve araba içinde haber geçiyorduk. Resmen deprem arabayı deviriyordu. Mersin’e geldikten sonra bile sürekli yer titriyor sanıyordum.” sözleriyle duygularını belirtmişlerdir. Medya çalışanları, artçı depremlerin psikolojik olarak üzerlerinde derin etkiler bıraktığını ve korku, stres gibi duygulara yol açtığını ifade etmektedirler. MÇ10 ve MÇ8’in

açıklamaları, bu duygusal travmaların hem sahada hem de bölgeden döndükten sonra uzun süre devam ettiğini ve günlük yaşamlarını zorlaştırdığını göstermektedir.

4.2.11) Kadın gazetecilerin deprem bölgesinde en çok karşılaştıkları zorluklar

Kadın basın emekçileri açısından bakıldığında, genel anlamda erkek meslektaşları ile benzer sorunlar yaşadıkları görülmektedir. Ancak kişisel bakım ve ihtiyaçlar konusunda bazı nüansların olduğu dikkati çekmektedir. Bu durumu bir erkek medya çalışanı MÇ11 şöyle dile getirmektedir: “Deprem bölgesinde ya da sahada kadın-erkek ayrımı gazetecilikte pek mümkün olmuyor. Herkesin yaşadığı kadar büyük zorluklarla karşılaştılar fakat toplumun ataerkil yapısı bölgede ihtiyaç giderme noktasında erkeklere biraz da olsa kolaylık sağlarken kadınlar için özellikle lavabo, kişisel bakım, uyku gibi ana konularda büyük zorluklar yaşattı.”. Bir kadın TV muhabiri MÇ4 ise yaşadığı zorlukları şu vurgularla ortaya koymaktadır: “Temizlik konusunda sıkıntılar söz konusuydu. Özellikle kadın gazeteciler hijyen ve tuvalet konusunda daha çok sıkıntılar yaşadılar.”. Kadın gazeteciler, deprem bölgesinde erkek meslektaşlarıyla benzer zorluklarla karşılaşsalar da kişisel bakım ve hijyenle ilgili daha fazla güçlük yaşamışlardır. MÇ11 ve MÇ4’ün açıklamaları, kadınların temel ihtiyaçlarını karşılamada ekstra zorluklar yarattığını ve hijyen gibi sorunların kadınlar için daha belirgin hale geldiğini ortaya koymaktadır.

4.2.12) Deprem bölgesinden döndükten sonra sosyal ilişkilere yansıyan sorunlar

Görüşmelerde bu konuda verilen cevaplar iki noktada odaklanmaktadır. Medya çalışanlarının bir bölümü bu konuda herhangi bir sorun yaşamadıklarını ifade etmiştir. Medya çalışanlarının diğer bölümü ise sosyal ilişkilerinde; korku, endişe ve asabiyet gibi duyguların ortaya çıktığını belirtmişlerdir. Depremde babasını kaybeden ama bu durumda bile mesleğini icra etmekten geri kalmayan MÇ10 yaşadıklarını şöyle dile getirmektedir: “Hem depremde babamı kaybetmiş olmam hem de deprem bölgesinde uzun süre çalışmış olmamın sosyal ilişkilere etkisi oldu. Zor bir süreçten geçiyorum. Bu duyguları kelimelere dökmekte zorlanıyorum.”. Haber kameramanı MÇ3 ise “İnsanlarla ilişkilerimde genel bir sinirlilik hali söz konusu oldu. Sürekli bir korku hali içerisinde olmak iletişim konusunda sorunlar yaşamama neden oldu.” sözleriyle duygularını yansıtmaktadır. Medya çalışanlarının bir kısmı, deprem sonrası sosyal ilişkilerinde herhangi bir sorun yaşamadıklarını belirtirken, diğerleri ise korku, endişe ve asabiyet gibi duygusal zorluklarla karşılaştıklarını ifade etmektedir. MÇ10 ve MÇ3’ün açıklamaları, depremin psikolojik etkilerinin, sosyal ilişkilerde gerilim ve iletişimde sorunlar yaşanmasına yol açtığını göstermektedir.

4.2.13) Gazetecilerin sahadan ilettiği haberlerin krizi yöneten karar vericiler üzerindeki etkisi

Medya çalışanları, yaptıkları haberlerin karar vericileri genel anlamda etkilediğini düşünmektedir. Elbette bu durumun istisnaları da mevcuttur. Ancak genel kanı etkilediği yönündedir. İnternet gazetesi editörü olan MÇ15 “Sahadan yapılan haberler afetin olduğu alana gerekli ekip ve ekipmanların ve ayrıca gerekli hayati ihtiyaçların gönderilmesine yardımcı oluyordu.” tespitiyle bu durumu özetlemektedir. MÇ3 de yapılan haberlerin karar vericileri

etkilediğinin altını çizerek şu vurguyu yapmaktadır: “Bu konuda gazetecilerin alınan kararlar konusunda hızlandırıcı bir etkisi olduğunu söyleyebilirim.” MÇ15 ve MÇ3’ün ifadeleri, gazetecilerin sahadaki gelişmeleri aktarmasının, afet bölgesine yardımların ulaşmasını hızlandırdığı ve alınan kararların etkilenmesine katkı sağladığını göstermektedir.

4.2.14) Medyanın genel bir perspektiften öz eleştirisi yapıldığında haber içeriklerinde ve paylaşımlardaki etik ihlaller

Afet dönemlerinde medya içeriklerinde bazen etik ihlallerin yapıldığı görülmektedir. Bu konuda görüşü alınan medya çalışanları ikiye ayrılmış durumdadır. Bir grup medya çalışanı “etik ihlaller yapılmadığı” görüşünü ortaya koyarken diğer gruptaki medya çalışanları ise deprem sonrasında haber içeriklerinde ve paylaşımlarda bazı etik ihlaller olduğunu savunmaktadır. MÇ10 teyit edilmeyen haberlerin sorun yarattığını belirtmektedir: “Teyit edilmeden geçilen haberlerin etik ihlalini kapsadığını düşünüyorum. Söz konusu dönemde hem depremzedeleri hem toplumun genelini teyit edilmeden geçilen haberler olumsuz etkiledi.” MÇ1 ise “Reyting uğruna afet sonrasında durumu aşırı dramatize etme veya asparagas haberler yapılarak etik konusunda bazı ihlaller gerçekleştiğini düşünüyorum.” sözleri ile etik ihlallere dikkat çekmiştir. Afet dönemlerinde medya çalışanları, haber içeriklerinde etik ihlallerin olup olmadığı konusunda farklı görüşler ileri sürmüşlerdir. MÇ10 ve MÇ1’in ifadeleri, teyit edilmeden paylaşılan haberlerin ve aşırı dramatize edilen içeriklerin hem afetzedeleri hem de toplumu olumsuz etkilediğini ve bu durumun etik ihlallere yol açtığını göstermektedir.

4.2.15) Benzer doğal afetlere ilişkin olayları takip edecek medya çalışanlarına öneriler

Medya çalışanları bu konu hakkında temel olarak 3 farklı görüş ortaya koymuşlardır. Sıklıktan seyreğe bu görüşler şu şekildedir:

- Bölge şartları göz önünde bulundurularak hazırlıkların yapılması gerekliliği üzerinde durulmaktadır (İçecek, yiyecek, hijyen ve yedek ekipman önerileri).
- Psikolojik olarak soğukkanlı olunmasını dile getiren katılımcılar.
- Önce can güvenliğinin sağlanması gerektiğini öneren katılımcılar.

TV kameramanı olarak sahada görev yapan MÇ1 “Öncelikle gidilecek bölgeye göre hazırlık yapılmalı. O bölgenin fiziksel şartları göz önünde tutulmalı. Giyecek, araç, teknik malzeme gibi tüm ön hazırlıklar bölge şartlarına göre yapılmalı. Fiziksel ve ruhsal olarak buna hazır değillerse gitmemelerini öneriyorum.” tavsiyesinde bulunmuştur. MÇ13 soğukkanlı olmanın önemine vurgu yaparak “Olay bölgesinde oldukça soğukkanlı olmaları gerekli aynı zamanda kendilerini koruyacak ekipman ve temel ihtiyaçları malzemelerini de yanlarında bulundurmaları gerekir.” önerisini yapmıştır. Haber ajansı muhabiri MÇ5 meslektaşlarına şu önerilerde bulunmuştur: “Özellikle, deprem veya afet bölgelerine bir medya mensubu olarak gittiğinizde mutlaka her cihazın bir yedeğinin olması gerekli. Aynı zamanda iletişim bağının kopmaması için birden fazla güç kaynağı gerekli. Powerbank gibi. Sürekli sahada olacağınız ve aç susuz kalmamak için çantanızda mutlaka günü kurtaracak su, bisküvi olmasında fayda var. Bunun yanında afet bölgesine

giderken ikinci farklı bir GSM (Global System for Mobile Communications) operatörüne ait telefon hattının olması da fayda sağlayacaktır.” MÇ12 depremzedelerle ve yetkililerle kurulacak iletişim konusunda şu önerilerde bulunmaktadır: “Haber çekimini yaparken dikkat etmelerini tavsiye ediyorum, daha soğukkanlı, sinirlenmeden, öfkelenmeden konuşarak sorunları çözmelerini tavsiye ederim.” MÇ14 ise bazı noktaları görmek açısından üstlerin yönlendirmelerinin önemli olduğuna işaret çekerek meslektaşlarına benzer durumlara ilişkin şu önerileri yapmaktadır: “Olay bölgesinde oldukça sakin kalmaları gerekiyor. Üstlerinin yönlendirmeleri son derece önemli. Bu yönlendirmelere göre hareket etmelerinde fayda var. Bazen olayın çok içinde olduğunuz için bazı noktaları kaçırabiliyorsunuz. Meslektaşlarımızın önce can güvenliğini ön planda tutmaları gerekiyor. Bu yönde ekipmanları yanında bulundurmaları şart. Ayrıca temel ihtiyaçlarını da giderken yanlarında götürmeleri önemli.” Medya çalışanları, afet bölgelerine giderken hem fiziksel hem de ruhsal olarak hazırlıklı olmaları gerektiğini vurgulamaktadırlar. Sahadaki güvenlik, iletişim ve temel ihtiyaçların sağlanması, işlerin sağlıklı yürütülmesi için kritik öneme sahiptir. Ayrıca, soğukkanlılık ve üstlerin yönlendirmelerine dikkat edilmesi, özellikle stresli ve zorlayıcı durumlarla başa çıkmak için önemlidir.

Deprem bölgesinde görev yapan medya çalışanları, büyük bir yıkımın şokunu yaşadıkları ve bölgedeki çaresizlik karşısında psikolojik travmalarla baş etmek zorunda kaldıkları için büyük bir duygusal yük altına girmiştir. Bu süreçte yaşadıkları en belirgin fiziksel sorun, uykusuzluk ve yorgunluk olmuştur. Ayrıca, bölgedeki toz ve moloz nedeniyle nefes almakta zorlanmışlardır. Psikolojik olarak, korku, panik, kaygı ve stres gibi duygusal problemler sıkça dile getirilmiştir. Medya çalışanlarının en büyük korkusu, hasarlı yapılar ve artçı depremler nedeniyle yaşadıkları güvenlik endişeleridir. İletişim altyapısındaki kesintiler de haber üretimini ciddi anlamda zorlaştırmıştır. Sahada karşılaştıkları zorluklar arasında cansız bedenlerin çekimleri ve etik sorunlar da bulunmaktadır. Kadın gazeteciler, hijyen ve kişisel bakım konusunda daha fazla zorluk yaşarken, erkek meslektaşlarıyla benzer güvenlik problemleriyle karşılaşmışlardır. Deprem sonrası sosyal ilişkilerde duygusal zorluklar yaşanmış ve bu durum iletişimde sorunlara yol açmıştır. Medya çalışanları, afetlere yönelik daha iyi hazırlıklar, soğukkanlılık ve öncelikli güvenlik önlemlerine dikkat edilmesi gerektiğini vurgulamaktadırlar.

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1) Sonuçlar

Afet dönemlerinde istinasız bir biçimde bilgi açlığı ortaya çıkmaktadır. Bu açlık hem karar vericiler hem de vatandaşlar için geçerlidir. Çünkü yaşananlar, süreç ve gelişmelerle ilgili her türlü bilgi büyük bir değer taşımaktadır. Deprem sonrasındaki sahadan gelen bilgiler, karar vericilerin koordinasyonu daha etkili bir şekilde yönetmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Vatandaşlar ise bölgeden edindikleri bilgiyle reflekslerini ve pozisyonlarını revize etmektedir. Deprem, karar vericiler ve vatandaşlar üçgeninde medya tam da merkezde yer alarak, kamusal bir görevi yerine getirmektedir. Afet dönemlerinde medyaya, daha doğru bir ifadeyle medya çalışanlarına atfedilen bu rol; yıkımın tam merkezinden yapılan haber üretim sürecini ve ortaya koyulan performansı çok daha anlamlı kılmaktadır. Deprem sonrası süreç, sahada görev yapan medya

çalışanlarının sorumluluklarının, yaşadıkları zorlukların ve onlardan duyulan beklentilerin doruk noktasına ulaştığı zaman dilimleridir. Medya çalışanları deprem sonrası dönemlerde karar vericilerin sahadan en sıcak bilgiyi edinmesinde ve böylelikle koordinasyonun kusursuz olmasında fiilen önemli etkiye sahiptir. Öte yandan medya çalışanları yetkililerin uyarı ve bilgilendirmelerinin vatandaşlara ulaşmasında da bir köprü vazifesi görmektedirler. Bu çalışmada medya çalışanlarının tüm bu görevleri özveriyle yerine getirirken önemli riskleri, fiziksel ve psikoloji yükleri sırtladıkları görülmektedir.

Yapılan görüşmelerde medya çalışanlarının deprem bölgesinde uzun soluklu bir çalışma içerisinde bulundukları görülmüştür. Bazı haber ajansı çalışanları yaklaşık 2 ayı bulan zorlu bir haber üretim süreci içerisinde yer almışlardır. Bu durum onların fiziksel ve psikolojik anlamda yıpranmalarına neden olmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşmelerde medya çalışanlarının en sık kullandıkları kelimelerin başında “çok” ve “büyük” kelimeleri gelmektedir. Çok kelimesi “soğuk”, “şiddetli”, “etkili” gibi ifadelerle; büyük kelimesi ise “felaket”, “problem”, “çaresizlik” gibi ifadelerle daha baskın anlam katmak amacıyla kullanılmıştır. Medya çalışanlarının deprem bölgesinde yaşadıkları ilk şok, depremin yarattığı yıkımın büyüklüğüdür. Bir muhabirin “Hayatım boyunca görmeyip, hayal etmediğim bir sahneyle karşılaşmıştım Hatay’da. Acı ve çaresizliğin dile geldiği bir andı. Beni arayan insanlara söylediğim tek şey vardı; izlediğin en kötü film sahnesinden daha kötü.” ifadesi asrın felaketinin sahadaki bir gazetecinin gözünden en yalın yansımasıdır.

Deprem sonrasında sahada görev yapan medya çalışanları fiziksel anlamda en çok uykusuzluk ve uykusuzluğun ortaya çıkardığı sorunlardan; psikolojik olarak da panik atak ve aşırı stresten olumsuz yönde etkilenmişlerdir. Haber üretim süreçlerinde medya çalışanları, iletişim altyapısındaki sorunları ve artçı sarsıntıları sahadaki en önemli sorunlar listesinde ilk sıralarda belirtmişlerdir. Mesleğin icrası için kullanılan cihazların yanı sıra deprem bölgesine gidilirken; taşınabilir batarya (powerbank), aydınlatma aracı, kışlık kıyafet ve ilk yardım çantası medya çalışanlarının mutlaka yanlarında götürmeleri gereken malzemeler arasında ön sıralarda yer almaktadır. Zorlu şartlar cinsiyet gözetmeksizin medya çalışanları üzerinde olumsuz bir baskı yaratsa da kadın medya çalışanlarının hijyen ve tuvalet konusunda daha çok sorun yaşadıkları ifade edilmiştir. Medya çalışanlarının sahada yaşadıkları fiziksel ve psikolojik zorluklar, saha görevinden geri döndükten sonra çoğu kez geride bırakılıp üstü örtülmüyor. Deprem bölgesinden ayrıldıktan sonra da “korku”, “endişe” ve “asabiyet” gibi duyguların izleri -her ne kadar zamanın iyileştirici etkisi devreye girse de- onların sosyal yaşamlarını olumsuz etkileyebilmektedir.

Çalışmada ortaya çıkan sonuçlardan bir tanesi de medya çalışanlarının, yaptıkları haberlerin karar vericileri genel anlamda etkilediği düşüncesidir. Bu yönde oluşan düşünce ise ağırlıklı olarak “hızlandırıcı bir etki” şeklinde olumlu bir perspektifi işaret etmektedir. Medya çalışanları haber üretim süreçlerinin genel bir çerçeveden öz eleştirisini yaptıklarında, haber içeriklerinde ve paylaşımlardaki bazı etik ihlallerin varlığını ortaya koymuşlardır. Bu ihlaller haberin aşırı dramatize edilerek odağından saptırılması, asparagas/yalan haber ve teyit edilmeden dolaşıma giren haberler başlıklarında

toplanmaktadır. Elbette habercilik bağlamındaki bu etik ihlaller, doğru bilginin en değerli hazine olduğu afet dönemleri için büyük riskler oluşturmaktadır. Toplumda infialin oluşması, kurum ve kuruluşların çalışmalarının sektöre uğraması başlıca riskler arasındadır.

Afet dönemlerinde medya çalışanlarının rolü, karar vericiler ve vatandaşlar için hayati öneme sahiptir. Medyanın sağladığı hızlı ve doğru bilgi akışı, afet sonrası etkili bir koordinasyonu mümkün kılarak hem kriz yönetimini hem de vatandaşların tepki ve davranışlarını yönlendirebilmektedir. Ancak medya çalışanları, sahada görev yaparken fiziksel ve psikolojik anlamda büyük zorluklarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Uzun süreli ve zorlu çalışma koşulları; uyku eksikliği, stres ve panik atak gibi durumlara yol açabilmektedir. Kadın çalışanlar için hijyen ve tuvalet gibi pratik sorunlar da gündeme gelmektedir. Medya çalışanlarının yaşadığı travmalar, afet bölgesinden döndüklerinde dahi sosyal yaşamlarını olumsuz etkileyebilmektedir. Ayrıca, afet haberlerinin dramatize edilmesi veya teyit edilmeden yayılması, etik ihlallerin başında yer almaktadır. Bu durum yanlış bilgi akışını ve toplumsal huzursuzluğa yol açabilme riskini doğurmaktadır. Medya çalışanları bu zorluklara rağmen, toplumun doğru bilgilendirilmesi ve karar alıcıların ihtiyaç duyduğu bilgilerin iletilmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Medyanın etkisi, sadece haberin aktarımıyla sınırlı kalmayıp, afet sonrası toplumun moralini ve kurumların işleyişini de etkileyebilmektedir. Deprem sonrasında medyanın önemi, kriz anlarında hızlı, doğru ve etik bilgi sağlamanın ne kadar kritik olduğunu göstermektedir. Medya çalışanlarının yaşadığı zorluklar ve karşılaştıkları tehlikeler, afet yönetiminde medyanın katkılarının ne denli değerli olduğunu net bir şekilde ortaya koymaktadır.

5.2) Öneriler

6 Şubat 2023 depremlerinde sahada bulunan ve asrın felaketine yakından şahitlik ederek, depreme ilişkin tüm detayları izler kitleye aktaran medya çalışanları ile yapılan görüşmeler kristalize edildiğinde genel olarak şu önerileri sıralamak olanaklıdır:

- Toplumsal infiale varan olumsuz sonuçlara yol açmamak için mutlaka haber farklı kaynaklardan teyit edilmelidir.
- T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, ilgili bakanlıklar ve Valilik gibi resmî kurumlardan haberin teyit edilmesi yalan haberin önlenmesinde önem arz etmektedir.
- Medya çalışanlarının afet bölgesindeki görevleri sonrasında psikolojik destek alabilmeleri için olanaklar yaratılmalıdır.
- Medya çalışanlarının afet ve kriz dönemlerindeki habercilik pratiklerini geliştirebilmeleri için periyodik olarak paneller, eğitimler düzenlenmelidir.
- Deprem gibi afet dönemlerinde karar vericiler ile vatandaşlar arasında köprü vazifesi gören medya çalışanlarının doğru haberleri izler kitleye aktarabilmesi için karar vericiler ile medya çalışanları arasındaki iletişim kanallarının her daim açık tutulması gerekmektedir.
- Afet dönemlerinde haberlere kaynaklı eden resmi paydaşlar ile medya çalışanlarının kriz yaşanmadan önce bir araya gelerek iş birlikleri konusunda ortak çalışmalarda bulunmaları olası kriz süreçlerinin doğru ve hızlı işleyen iletişim kanalları ile yürütülmesine temel oluşturacaktır.

TEŞEKKÜR

Sahadaki deneyimlerini ve duygularını paylaşarak, bu araştırmanın ortaya çıkmasında önemli katkıları olan Anadolu Ajansı, İhlas Haber Ajansı, Demirören Haber Ajansı, ANKA Haber Ajansı ve yaygın/yerel medya kuruluşlarının değerli çalışanlarına teşekkürlerimi sunarım.

KAYNAKLAR

AFAD, 2018. Türkiye Deprem Tehlike Haritası (TDTH), T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), Erişim adresi: https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/39499/xfiles/deprem_haritasi.pdf.

AFAD, 2023. 06 Şubat 2023 Pazarcık-Elbistan Kahramanmaraş (Mw: 7.7– Mw: 7.6) Depremleri Raporu, T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Erişim adresi: https://deprem.afad.gov.tr/assets/pdf/Kahramanmara%C5%9F%20Depremi%20%20Raporu_02.06.2023.pdf.

Başaran M., 2020. Kriz dönemlerinde habercilik: Türkiye'deki terör saldırıları örneği Vodafone Arena patlaması, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 158 s.

Boz U., 2025. Kahramanmaraş merkezli depremin insan kaynakları sürecine etkisi: Hatay örneği, Disiplinlerarası Yenilik Araştırmaları Dergisi, 5(1), 30-39, <https://doi.org/10.56723/dyad.1428947>.

Çaplı B., Taş O., 2009. Kriz Haberciliği. (İçinde: Televizyon Haberciliğinde Etik, Editörler: B. Çaplı, H. Tuncel, 364 s.), 237-250.

Demir D.H., Balcı E.V., 2019. Kriz haberciliği ve etik sorunsalı, Yeni Düşünceler Dergisi, 11, 48-56.

Demirtaş H., 2000. Kriz yönetimi, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, 23 (23), 353-373.

Dizdarlar M., 2022. Medya gündemi ve kamu gündemi: 30 Mart-25 Mayıs 2021 tarihlerinde Covid 19 salgınının, Türkiye'de zirve yaptığı dönemde Hürriyet, Sabah ve Sözcü gazetelerindeki sunumu, Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 200 s.

Fidan H., 2023. Kırıkhan'da Deprem'in İzleri, Anadolu Ajansı, Erişim adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/pg/foto-galeri/kirikhanda-depremin-izleri>.

Genç F., 2013. Kriz iletişimi: Marmara depremi örneği, Selçuk İletişim, 5(3), 161-175.

Göksun Y., 2023. Kriz döneminde iletişim yapılması gerekenler ve dikkat edilecek hususlar, SETA Perspektif (355).

Güder İ., 2019. Türkiye'nin 510 Yıllık Deprem Tarihi, Anadolu Ajansı, Erişim adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/turkiyenin-510-yillik-deprem-tarihi/1407096>.

Gülcan C., 2025. MAXQDA programının nitel araştırma analizlerinde kullanımı: temsili bir çalışma, Topkapı Sosyal Bilimler Dergisi, 4(1), 47-59, <https://doi.org/10.15659/tjss.2025.003>.

Hürriyet, 2025. 6 Şubat Depremi Saat Kaçta Ne Zaman, Hangi İllerde Oldu? 6 Şubat Depremi Kaç Saniye Sürdü ve Kaç Kişi Vefat Etti? Erişim adresi: <https://www.hurriyet.com.tr/bilgi/galeri-6-subat-depremi-kac-saniye-surdu-ve-saat-kacta-oldu-6-subat-depreminde-kac-kisi-vefat-etti-42682952>.

Kalkan H., 2023. Hatay İlinde Binalar Yıkıldı, Anadolu Ajansı, Erişim adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/pg/foto-galeri/kahramanmaraş-merkezli-depremde-hatay-ilinde-debinalar-yikildi>.

Özkaynak Ş., 2021. Türkiye'de Gerçekleşen Büyük Depremler, TRT Haber, Erişim adresi: <https://www.trthaber.com/haber/turkiye/turkiyede-gerceklesen-buyuk-depremler-561205.html>.

Sancı D., 2023. Kriz haberciliği bağlamında deprem haberlerinin incelenmesi: 2020 İzmir depremi örneği, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Ana Bilim Dalı, 135 s.

SBB, 2023. Kahramanmaraş ve Hatay Depremleri Raporu, T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Erişim adresi: <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/03/2023-Kahramanmaraş-ve-Hatay-Depremleri-Raporu.pdf>.

T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2023. 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremleri asrın felaketi, Ankara: Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Yayınları.

T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2025. Asrın felaketinin 2. yılı: inşa ve ihya çalışmaları. Ankara: Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Yayınları.

TMMOB Mimarlar Odası, 2023. 6 Şubat 2023 Depremleri Tespit Ve Değerlendirme Raporu, Erişim adresi: <https://www.tmmob.org.tr/sites/default/files/mo06022023depremtespit.pdf>.

Toker H., 2016. Doğal afetler, iletişim ve medya, (İçinde: Bütünleşik Afet Yönetimi, Editörler: Z. T. Karaman, A. Altay), 249-278 .

TÜRKSAM, 2022. Türkiye’de Gerçekleşmiş Büyük Depremler, Erişim adresi: <https://www.turksam.org/detay-turkiye-de-gerceklesmis-buyuk-depremler>.

Uzun R., 2007. İletişim etiği, sorunlar ve sorumluluklar, Ankara: G.Ü. İletişim Fakültesi 40. Yıl Kitaplığı.

Yanardağ R., Toper F., Yağar F., 2025. 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş merkezli depremlerin psiko-sosyal ve ekonomik etkilerinin keşfedilmesine ilişkin nitel bir çalışma, Sosyoekonomi, 33(63), 551-573, <https://doi.org/10.17233/sosyoekonomi.2025.01.25>.

Yaşa H., Maden S., 2021. Koronavirüs (Covid-19) döneminde kriz haberciliği: ensonhaber.com, hurriyet.com.tr ve milliyet.com.tr üzerine karşılaştırmalı bir analiz, 8. Uluslararası İletişim Günleri Dijital Çağda Kriz İletişimi Sempozyumu, Bildiri Özetleri Kitabı, 188.

ARAŞTIRMA VERİSİ (Research Data)

Bu araştırmanın verisini ve örneklem grubunu, Türkiye’de faaliyet gösteren haber ajanslarının ve ulusal yerel medya kuruluşlarının çalışanları oluşturmaktadır.

ÇIKAR ÇATIŞMASI / İLİŞKİSİ (Conflict of Interest / Relationship)

Araştırma kapsamında herhangi bir kişiyle ve/veya kurumla çıkar çatışması/ilişkisi bulunmamaktadır.

YAZARLARIN KATKI ORANI BEYANI (Author Contributions)

- Çalışmanın tasarlanması (Designing of the study): E.A.
- Literatür araştırması (Literature research): E.A.
- Saha çalışması, veri temini/derleme (Fieldwork, collection/ compilation of data): E.A.
- Verilerin işlenmesi/analiz edilmesi (Processing/analysis of data): E.A.
- Şekil/Tablo/Yazılım hazırlanması (Preparation of figures/ tables/software): E.A.
- Bulguların yorumlanması (Interpretation of findings): E.A.
- Makale yazımı, düzenleme, kontrol (Writing, editing and checking of manuscript): E.A.